



MUZEJSKO DRUŠTVO
JESENICE

LETO 3 ŠT. 2
1993



MUZEJSKI CASOPIS

PROGRAM MUZEJSKEGA DRUŠTVA JESENI 93

Vsak **TRETJI ČETRTEK** v mesecu v Kosovi graščini.

SEPTEMBER

- v četrtek, 16.9. ob 19. uri: predstavitev video-filma **SOTESKA VINTGTAR**, ki so ga domačini posneli ob stoletnici ureditve soteske.

OKTOBER

- v četrtek, 21.10. ob 18. uri: predstavitev knjige **Marije Cvetek: MAŠ VOČA SO VČAS ZAPODVAL**.

NOVEMBER

- v četrtek, 18.11. ob 18. uri: **Dr. Ernest Faninger** bo predstavil pomen **ZOISOV** za slovensko zgodovino.

DECEMBER

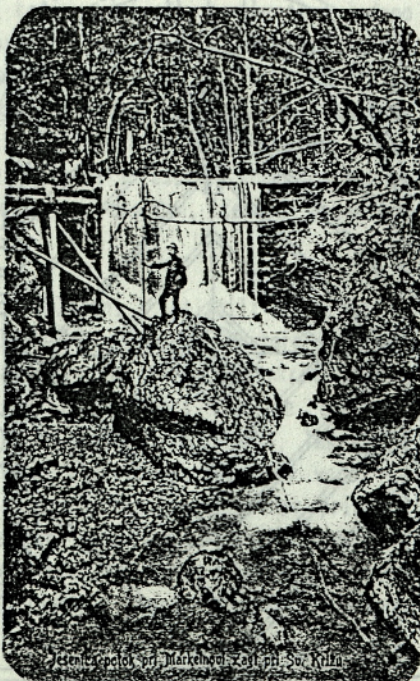
- v četrtek, 16.12. ob 18. uri: **JOŽE BEDIČ** in njegova zbirka **MINERALOV IN FOSILOV**.

NOV VODNIK PO RAZSTAVNIH ZBIRKAH MUZEJA JESENICE

Septembra bo v založbi MUZEJA JESENICE izšel nov **VODNIK PO MUZEJSKIH ZBIRKAH V JESENIŠKI OBČINI**. Vodnik zajema naslednje muzejske zbirke in objekte:

- NASELJE STARA SAVA
- KOSOVA GRAŠČINA
- PREŠERNOVA ROJSTNA HIŠA V VRBI
- FINZGARJEVA ROJSTNA HIŠA V DOSLOVČAH
- ČEBELNJAK ANTONA JANŠE
- TRIGLAVSKA MUZEJSKA ZBIRKA V MOJSTARNI
- LIZNJEKOVA DOMAČIJA V KRANJSKI GORI

Vodnik z barvnimi fotografijami obsega 32 strani. Vsi teksti so prevedeni tudi v nemški, italijanski in nemški jezik. Vodniku je dodan tudi seznam pomembnejših kulturnih in naravnih spomenikov v jeseniški občini. Za boljšo preglednost pa služi tudi orientacijska karta jeseniške občine.



PODRUŽNA CERKEV SV. MARKA V VRBI

Zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine iz Kranja je ob koncu restavratorskih del v cerkvi sv. Marka v Vrbi izdal lično barvno pripogojenjo na osmih straneh z naslovom **PODRUŽNA CERKEV SV. MARKA**. Prospekt ima naslednja poglavja:

- Dopolnjena stavbna zgodovina
- Stenske slike
- Cerkevna oprema

V uvod pa so zapisali naslednje:

"Cerkev sv. Marka v Prešernovi Vrbi je ne samo naš slovenski simbol, temveč tudi izjemen arhitekturni in umetnostni spomenik, v katerem se zrcali prek osemsto let naše ustvarjalnosti. Spomeniku smo ob celostni prenovi po skoraj štiridesetih letih, kolikor je minilo od prvih raziskav in odkrivanja fresk, dodali nekaj novih poudarkov, ki so rezultat dopoljenih raziskav in novega vrednotenja."

(PODRUŽNA CERKEV SV. MARKA, maj 1993)

DRUŠTVENI IZLET V BOHINJ

Zadnjo majsko nedeljo je bil tako lep dan kot bi ga Muzejsko društvo posebej naročilo za svoje članu-udeležence izleta v Bohinj, ki ga je ob pomoči etnologinj Anke Novak in Tatjane Dolžan, vodil dr. Cena Avguštin.

Prvič smo se ustavili v BITNJAH, da bi si ogledali **Marijino cerkev**, ki leži sredi polja pod arheološkim Ajdovskim gradcem. Cerkev s konca srednjega veka so v drugi polovici 17. stol. predelali. Poleg glavnega renesančnega portala iz zelenega kamna, ki je eden najbogatejših iz Kocjančičeve delavnice, sodi tudi glavni oltar med najbogatejše zlate oltarje na Gorenjskem. V atiki je še ohranjena stara gotška Marija iz 15. stol. Mlajša, lahko razgibana stranska oltarja sta iz 18. stol.

V **Muzeju Tomaža Godca** v BOHINJSKI BISTRICI je v spodnjih prostorih predstavljena arheološka železarska preteklost Bohinja; usnjarski muzej - s prikazom nekdanjega dolgotrajnejšega postopka predelave kož v usnje; življenje in delo Tomaža Godca - predvojnega komuniste, špotnika in lastnika usnjarne. V zgornjih prostorih pa je najnovejša zbirka o soški fronti - Mali vojni muzej.

Po ogledu **Zoisove ure z zvonom**, s katerim so klicali delavce po rudiščih, smo se peljali k sv. **Janezu** ob BOHINJSKEM JEZERU, najstarejši cerkveni stavbi v Bohinju. Na njeni južni zunanji steni si sledijo štiri sloji fresk legende o sv. Krištofu - od prve pol. 14. do druge polovice 19. stol. Poznogotska poslikana lopa iz 17. stol. ima med zanimivostmi svoje poslikave dva bohinja ribiča v značilni kmečki noši (ribolov je bil strogo prepovedan!). Bogata notranja poslikava ima dve plasti fresk (prva iz okoli leta 1300). Najlepši je prizor sv. Janeza Evangelista na severni steni ladje. Drugo serijo fresk - smrt sv. Janeza Krstnika je poslikal Mojster Jakobove legende v začetku 16. stol. Poslikava spodnjega pasu prezbiterija je delo Jerneja iz Loke, nastalo v drugi četrtini 16. stol. Glavni-zlati oltar datira v 17. stol. Med opremo izstopata prostostoječa glava - lesena glava sv. Janeza Krstnika in lesena ograja na koru.

Hlipovo hišo v STARI FUZINI je predstavila etnologinja Tatjana Dolžan. Zidana hiša z lesenim nadstropjem je vkopana v breg, na sprednji strani pa so zidne freske: sv. Florjan, Višarska Marija, križanje in gospodarjev patron.

Planšarski muzej v stavbi leta 1967 opuščene zadružne mlekarnice, nekdanji način življenja pastirjev v bohinja planinah, o opuščanju letih, izdelavi sira... nam je prikazala etnologinja Anka Novak.

Cerkev v Stari Fužini krasi zlati oltar zgodnejšega tipa, med opremo pa so zanimivi trije zelo veliki angeli - glasbeniki. Po besedah dr. Avguština so to "najlepši angeli na Gorenjskem".

Dobro nam je dela osvežitev in okrepitev na sprehodu do **Hudičevega mosta**, nato smo nadaljevali z našimi ogledi.

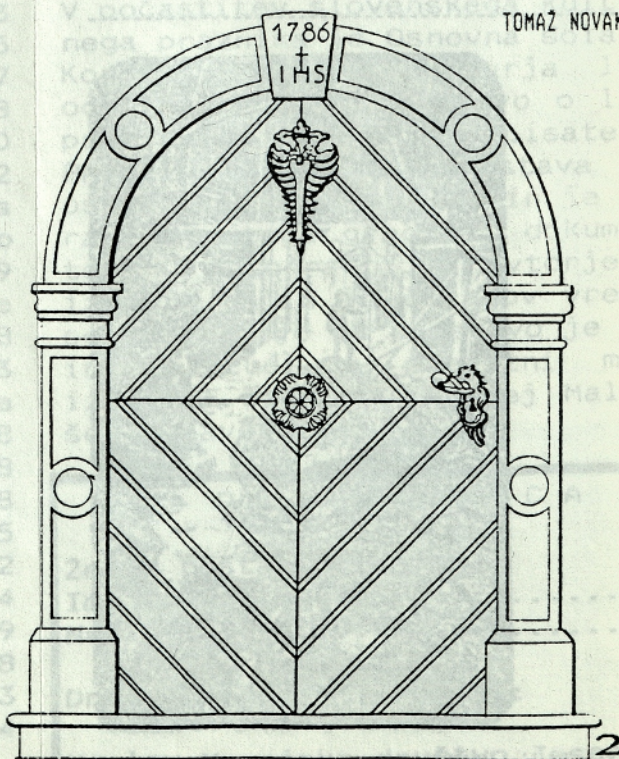
Pred **STUDORJEM** so nas pozdravili **kozolci**, obisk pa smo v tej spomeniško zaščiteni vasi namenili **Oplenovi hiši** (z etnologinjo Tatjano Dolžan), katere obnova je trajala desetletje. To je stegnen dom (kajža) z značilnim mostom iz začetka 19. stol. V notranjosti ima črna kuhinja kar tri kurišča, hiša je v celoti lesena, vsa oprema pa je avtentična.

Skozi **SREDNJO VAS** in **JERKO** smo se pripeljali na **KOPRIVNIK**, kjer letos slave 200-letnico Vodnikovega prihoda v to župnijo. Ob tem jubileju so obnovili cerkev in župnišče, pripravljali pa odkritje Vodnikovega doprsnega kipa. Srečali pa smo prof. Marijo Cvetek - zbiralko in zapisovalko bohinja ljudskega izročila. Predstavitev svoje knjige "Naš voča so včas zapodval" nam je obljubila za to jesen tudi na Jesenicah.

Vrnili smo se skozi **GORJUŠE**, vas ki je nastala iz nekdanje planine in čez Pokljuko mimo vitkih smrek in njenih barij, ki smo jih za hip uzrli. Zadovoljni smo izstopali od Bleda do Jesenic.

Izlet mi je bil zelo všeč. Od vseh treh vodnikov dr. Cena Avguština, Anke Novak in Tatjane Dolžan, ki so nas vodili po obeh **bohinja dolinah** (zgornji in spodnji), sem slišal veliko novega, meni še neznanega. Zato bi rad vse tri poslušal na katerem od muzejskih večerov.

TOMAŽ NOVAK



FILM O SOTESKI VINTGAR

Divjo romantiko reke Radovne ujete v sotesko Vintgar bi bilo dobro ujeti tudi na video trak, ter s tem ponesti njeno lepoto po vsej domovini in širnem svetu. Težo dejanju pa nedvomno daje tudi stoletnica soteske Vintgar, ki jo praznujemo v letu gospodovem 1993.

Trdno odločeni smo se lotili dela. **Mitja Noč**, režiser in snemalec je z ženo **Sašo** v letu 1992 postal reden obiskovalec soteske. Semkaj sta zahajala skozi vse leto in tako s pomočjo kamere in stativa posnela vrsto nepozabnih prizorov igre narave v vsej njeni mogočnosti, ujeti v čudovit barvni spekter. Dostikrat je bilo potrebno skreniti tudi s poti, tako, da bo gledalcu prikazana soteska tudi iz drugih zornih kotov, ne samo z dobro uhojene peš poti. Tako si je Mitja iskal oprimkov visoko v skalah, ali pa se je z mostu spustil prav do gladine reke.

Tisti, ki je hodil po arhivih, brskal po raznih knjigah in zapiskih, med drugim tudi po župnijski kroniki gorjanski in prisluhnil pripovedi starejših domačinov, skratka tisti, ki je tekst zbral in uredil je **Marjan Zupan**.

Za prijetna žametna glasova na filmu sta poskrbeli **Muša Jelenc** in **Saša Moč**. Naslovnico ovitka kasete je s tem delom večšo roko narisal **Ciril Kraigher**.

V igranem prizoru, katerega opis sledi, so nastopili: Kot podobarski pomočnik in žrtev zločinskega napada, lahko pa zapišemo tudi takole; tisti, ki je moral na lastni koži preizkusiti temperaturo ledeno mrzle reke Radovne, je bil domačin **Janko Bolčina** iz Sp. Grabna. Hladnokrvnega roparja, ali tistega, ki je Janku "pomagal" v vodo, je odigral (v zasebnem življenju poštenjakar) Podhomc **Andrej Dežman**.

Tisti, ki pa je nesrečnika rešil iz vode pa, kot se za tujca spodobi, ni domačin, temveč Jeseničan **Franci Ravnik**.

Igralci so bili oblečeni v oblačila značilna za obdobje ob prelomu 19. stoletja. Prizore igranega filma smo snemali avgusta 1992, še enkrat pa smo vse skupaj ponovili septembra, ko je omenjeni prizor posnela tudi ekipa TV Slovenija. Takrat je Janko ponovil nekaj atraktivnih skokov v vodo, ko je poizkušal iz globine kakih 12 metrov prinesiti vrv, ki je bila med snemanjem po nesreči zašla na dno. Nesrečno vrv sva z Andrejem, s pomočjo dolge tanke vrvi s kavljem na koncu, potegnili na suho naslednjega dne.



Vse skupaj pa se je pripetilo takole, kakor piše v **Župnijski kroniki gorjanski** (citat):

"Binkoštna nedelja /31. maja 1903/ ob 1/2 2 je v Vintgarju nad novim jezom nekdo napadel fr. Ropreta podobarsk. pomočnika iz Radolj. mu vzel uro in ga puhal v vodo, ki je bila zavaljo deževja zelo velika. Napadeni je dvakrat priplaval h kraju, pa ga je ropar vselej s kamni nazaj nagnal in bi bil gotovo ostal v vodi, ko bi k sreči nebi prišel tujec pred katerim je ropar pobral. Ne ve se zagotovo, kdo je bil napadalec, sumijo pa Antona Družnik iz Spod. Grabna Lenčkovega, ki res ni dosti prida."
(konec citata)

Toliko o edinem igranem prizoru iz filma. Sedaj bom pa namenil nekaj besed filmu kot celoti. Kot vodilo filma nam je služila knjižnica z naslovom **VINTGAR slika iz gornjske Švice**, ki jo je leta 1899 spisal **Ivan Godec**, založil pa **Jakob Žumer**. Sklopi, kot so: uvod, o Žumrovi plošči, o železniškem mostu in zaključek, pa so dodani.

V filmu **SOTESKA VINTGAR** se preteklost prepleta s sedanostjo in nas simbolično pelje v prihodnost. Značilni elementi preteklosti so: Igrani prizor iz leta 1903, stare fotografije iz bogate zbirke Leopolda Kolmana in govorjena beseda s stilom opisovanja značilnega tedanji dobi. Sedanost se zrcali v samih posnetkih soteske, ter sodobni spremljevalni glasbi, ki nas, med drugim tudi z dojenčkom v vozičku, ponese v prihodnost.

Z besedami optimizma, tudi in zlasti na prihodnost, ti prečastiti bralec želim veliko zdravja in uspeha v življenju.

SEZNAM ČLANOV MDJ

ADAM Stane,	Žagarjeva 33,	64240	RADOVLJICA	OSTERMAN Slavica,	Alpska 9,	64260	BLED
AMBROŽIČ Janez,	Zabreznica 57a,	64274	ŽIROVNICA	OZBEK Konrad,	Breg 128,	64274	ŽIROVNICA
AMBROŽIČ Matjaž,	Breznica 32,	64274	ŽIROVNICA	PALČIČ Janez,	Hrušica 53,	64270	JESENICE
ANDERLIČ Olga,	B1.Dobrava 26a,	64270	JESENICE	PESJAK Dani,	V.Svetina 4,	64270	JESENICE
BEGUŠ Joža,	Moste 11a,	64274	ŽIROVNICA	PRAPROTNIK dr.Nada,	Moste 7,	64274	ŽIROVNICA
BEGUŠ Vinko,	Zgornji Otok 3	64240	RADOVLJICA	PERKO Breda,	Pod vrbami 55,	61000	LJUBLJANA
BOLE Alenka-Vrabec,	Cankarjeva 31,	64240	RADOVLJICA	PREŠERN Angelca,	Titova 3,	64270	JESENICE
BRATUN Anica,	Hrušica 133,	64270	JESENICE	PREŠERN Dušan,	Titova 3,	64270	JESENICE
BRUN Viktor,	Titova 75,	64270	JESENICE	PRETNAR Matevž,	Titova 41,	64270	JESENICE
ČEH Saša,	Titova 22,	64270	JESENICE	PRETNAR Vitomir,	Smokuč 75,	64274	ŽIROVNICA
ČOP Jaka,	Rodine 34,	64274	ŽIROVNICA	RAZINGER Borut,	Hrušica 175,	64270	JESENICE
ČUČNIK Andrej,	Breznica 28a,	64274	ŽIROVNICA	REKAR Alojzija,	Medvedova 12,	64270	JESENICE
ČUŠIN Branko,	Cankarjeva 24,	64270	JESENICE	SAGADIN MILAN,	Zupančičeva 39,	64000	KRANJ
DELAVEC Avgust,	Delavska 7,	64281	MOJSTRANA	SOKLIČ Boštjan,	Žirovnica 62a,	64274	ŽIROVNICA
DIMITROV Pavel,	Breg 69,	64274	ŽIROVNICA	SVOLJŠAK Drago,	Ledine 33,	65000	N.GORICA
DOLINŠEK Marjan,	1.maja 78,	64270	JESENICE	SVETLIN Milan,	c.l.maja 20,	64270	JESENICE
DRAGOJEVIČ Zlata,	Bokalova 13,	64270	JESENICE	ŠALAMON Nada,	Bezje 10,	64280	KR.GORA
ERŽEN Miro,	c.v Radovno 4a,	64281	MOJSTRANA	ŠIMNIC Alojz,	Tomšičeva 54,	64270	JESENICE
FALETIČ Iva,	Žirovnica 79,	64274	ŽIROVNICA	ŠIFRER Franc,	Lipce 55,	64273	BL.DOBRAVA
FELDIN Miro,	Rodine 72,	64274	ŽIROVNICA	ŠMID Janez,	Benedičičeva 2a,	64270	JESENICE
GLOGOVŠEK Jože,	V.Svetine 22,	64270	JESENICE	TARMAN Marko,	Na trati 4,	64282	GOZD MAR.
HORVAT Brane,	Moste 7,	64274	ŽIROVNICA	TAVČAR Anton,	Žirovnica 15,	64274	ŽIROVNICA
HAMERŠAK Mirko,	Bokalova 9,	64270	JESENICE	TORKAR TAHIR Zdenka,	Titova 62,	64270	JESENICE
HROVAT Janez,	Titova 38,	64270	JESENICE	TROJAR Izidor,	Titova 3,	64270	JESENICE
JENKO Marija,	Prešernova 21,	64270	JESENICE	VALIČ Andrej,	Žanova 22,	64000	KRANJ
JENKO Janez,	Prešernova 21,	64270	JESENICE	VARL Joža,	Titova 87,	64270	JESENICE
JENSTERLE J.Damjan,	Hrušica 58d,	64270	JESENICE	VIDMAR Romana,	Žerjavac 7,	64270	JESENICE
JENSTERLE A.Damjan,	B1.Dobrava 81,	64270	JESENICE	ZAVRŠNIK Jožica,	Vrba 2	64274	ŽIROVNICA
JUSTIN Nataša,	C.revolucije 2,	64270	JESENICE	ZUPAN Janez,	Zabreznica 10,	64274	ŽIROVNICA
KERSNIK Mihael,	Delavska 10,	64281	MOJSTRANA	ZUPAN Marjan,	Podhom 8a,	64247	Zg.GORJE
KOFLER Stane,	Dovje 85,	64281	MOJSTRANA	ZUPANC Andrej,	Titova 47,	64270	JESENICE
KOKOŠINEK Nataša,	Cankarjeva 40,	64240	RADOVLJICA	ZUPANČIČ Janez,	Gabela 5,	64282	GOZD.MAR.
KONOBELJ Antonija,	Titova 89,	64270	JESENICE	ŽERJAV Anton,	Kosova 2,	64270	JESENICE
KONOBELJ Franc,	Titova 89,	64270	JESENICE				
KONOBELJ Helena,	Hrušica 132,	64270	JESENICE				
KONOBELJ Tone,	Hrušica 132,	64270	JESENICE				
KOVAČIČ Zdravko,	Titova 82,	64270	JESENICE				
KOŽELJ Janez,	Titova 12,	64270	JESENICE				
KRČ Srečko,	Stražišarjeval3,	64270	JESENICE				
KRIZNAR Stane,	Titova 115,	64270	JESENICE				
MALENŠEK Andrej,	Finžgarjeva 7,	64270	JESENICE				
MALENŠEK Majda,	Finžgarjeva 8,	64270	JESENICE				
MARKEŽ Jernej	Titova 20,	64270	JESENICE				
MIRTIČ Silvo,	c. talcev 2,	64270	JESENICE				
METERC Janez,	Zabreznica 37a,	64274	ŽIROVNICA				
MOHORIC Janez,	Prihodi 5b p.l.	64270	JESENICE				
MRAK Albin,	Žirovnica 2b,	64274	ŽIROVNICA				
NOČ Alojz,	1.maja 9,	64270	JESENICE				
NOČ Anton,	Na trati 26a,	64284	LESCE				
NOČ Frančišek,	Tomšičeva 38,	64270	JESENICE				
NOČ Martin,	Potoška pot 3,	64270	JESENICE				
NOČ Tadeja,	Na trati 26a,	64284	LESCE				
NOVAK Mira,	Bokalova 8,	64270	JESENICE				
NOVAK Mojca,	Bokalova 8,	64270	JESENICE				
NOVAK Tomaž,	Bokalova 8,	64270	JESENICE				
NOVOSEL Aleš,	Bokalova 15,	64270	JESENICE				
OBERŽAN Andrej,	Titova 22,	64270	JESENICE				
ODAR Otmar,	Pod gozdom 4,	64270	JESENICE				

(Prosimo Vas, da vse morebitne spremembe ali napake glede članstva, naslova in drugo, sporočite na telefon (064) 84 041 - Muzej Jesenice. Veseli bomo tudi ČLANARINE ZA LETO 1993, ki se vedno znaša samo 300 SIT za člane, upokojenci, učenci, dijaki in študentje pa plačajo le 150 SIT. Če se kdo nima izkaznice, naj nam prav tako sporoči. HVALA!)

NA ZALOGI SO :

Jeseniški zbornik
JEKLO IN LJUDJE 1-6
Cena: 250 SIT (1-5),
400 SIT (6)

Dr. Anton Ramovš:
OKAMENILO ŽIVLJENJE V
JESENIŠKEM PROSTORU (1978)
Cena: 250 SIT

Ferdo Šerbelj:
NICOLA GRASSI (1682-1748)
Tri oltarne podobe
Cena: 500 SIT